

A Fradi a kádár-rendszerrel való ellenállás szimbóluma

2012 október 22. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Volt id?, amikor a Fradi meccseken a szurkolók által tanúsított rendbontás nem csupán a csapat teljesítményével függött össze, hanem a rendszer elleni tüntetést jelentette.

Az 1964. szeptember 13-ai, 0:0-ra végződött

FTC–Győr labdarúgó bajnoki mérkőzés után a fővárosban 1956 óta nem látott tömegmegmozdulásra került sor. A Népstadionnál, majd a Rákóczi úton ferencvárosi szurkolók előbb csak szidalmazták a kivezényelt rendőroket, majd összecsaptak a kiabáló tömeg szétosztatásával próbálkozó rendőri egységekkel. A történeteket a rendőrség és az állambiztonság több éve tartó folyamat betétezeként értelmezte, és ennek megfelelően lépett fel ellene – mutatta be a vonatkozó rendőrségi jelentést Takács Tibor az *ArchívNeten*.

A korabeli források szerint súlyos, bár a sportpályákon, elsősorban az FTC labdarúgó- és jégkorongmérkőzéseiben jelentkezett, ám mégsem csupán a sport területére korlátozódó, hanem szélesebb politikai és társadalmi problémáról van szó, amelynek összetevőit jelentésekben igyekeztek a felsőbb szervek, vezetők tudtára adni. Erről szól Sós György rendőri vezérőrnagy, budapesti rendőrfőkapitány 1964. szeptember 17-én kelt, eredetileg szigorúan titkos jelentése.

A Ferencváros gyakorlatilag a sztálinista diktatúra kiépülésétől kezdve a rendszerrel való szembenállás egyik szimbóluma volt. Ennek „köszönhetően” az ötvenes években nevéből és színeit is megfosztották, melyeket csak közvetlenül az 1956-os forradalom előtt kapott vissza. A klub azonban továbbra is a politikai rendőrség célkeresztjében maradt, a hatvanas években is folyamatosan kutatott az FTC körül tömörülő „reakciós” és „fasiszta” elemek után, és többször is tájékoztatta a belügyi és a pártvezetést a klub vezetésében uralkodó rendszerellenes politikai légkörrel.

Ma délután megalakul az Üllői úton az FTC

A nagymúltú Ferencvárosi Torna Club ideiglenes szervező bizottsága, amelynek tagjai többek között Kispéter Mihály, Németh (Jamesz) János és Pataki Mihály, ma délután 2 órakor tartja alakuló közgyűlését az Üllői úti pályán. Az egyesület színe ismét zöld-fehér lesz.

49. Az FTC színe ismét zöld-fehér lesz.

Népakarat 1956 november 1

Sós György jelentése néhány valóban sport-, sőt művelődéstörténeti adalékot tartalmaz. Így megtudhatjuk belőle, hogy az 1960-as évek – elején elsősorban az FTC táborának a jóvoltából – új típusú szurkolási formák honosodtak meg előbb a jégkorong- majd a labdarúgó-mérkőzéseken. Ennek lényege, hogy zászlókkal, transzparenszekkel és különböző zajkeltő eszközökkel szerelkeztek fel a nézők, és általánossá vált rigmusok kiabálása is. Mindez bizonyos mértékig szervezett szurkolói csoportosulások kialakulását feltételezte. A szöveg az újfajta nézőtéri viselkedéshez való rendőrségi hozzáállásról is tudósít.

Mint Sós írja: „1962-ben még elkoboztuk a zajszközöket és a zászlókat, később azonban – mivel a nemzetközi mérkőzéseken a külföldi szurkolók ilyeneket használtak, másrészt a tv közvetítései révén ez széles körben ismertté vált – [1963 elejétől] engedélyeztük ezek használatát.” Az engedékeny hozzáállásnak meg is lett az eredménye: a zászlókkal felszerelkezett, hangoskodó, a korabeli szóhasználat szerint „arénázó” tömb hónapról-hónapra egyre élénkebbé és agresszívabbá vált. Az FTC-szurkolók magatartásukkal mintát szolgáltatottak a többi csapat (Debrecen, Pécs, Győr, Honvéd) szurkolótáborainak is, ahol példájuk nyomán hasonló szurkolói csoportok alakultak ki.

Az MLSZ döntése alapján 1964-től visszatértek a tavaszi–szeli rendszerű bajnokságra, melynek az utolsó fordulóját – az októberben kezdődő tokiói olimpia miatt – szeptember 13-án rendezték. A Fradi azonban már a szeptember 6-ai, utolsó előtti fordulóban a Tatabánya legyőzésével biztosította bajnoki címét, így várható volt, hogy az FTC szurkolói a szeptember 13-ai Győr elleni mérkőzésen nagy ünneplésre készülnek.

(A Fradi a – fából készültek a tribünök miatt életveszélyessé vált régi Üllői úti pálya helyett – ekkoriban a Népstadionban játszotta a meccseit.)

Valóban, gyűjtést szerveztek, és zászlókat, kolompokat és képeket (a rendszer értelmében „rendbontásra alkalmas eszközöket”) vásároltak. Arról azonban nem tudhattak, hogy a városi és a kerületi pártvezetés és a BRFK jóvoltából a mérkőzés után semmiféle, szurkolói részvétellel lebonyolított nagyszabású ünnepségre nem kerülhet majd sor. A jelentésből persze az is kiderül, hogy – minden eshetőségre készen – a mérkőzésre a rendszer is nagy erővel készült.

Az ünnepelni készül, ám az ünneplés elmaradásáról nem értesített drukkerok több ezer fnyi hada az igazgatósági épület felé vonult, ahol rendkörüldön találta magát szembe. Az összecsapás elkerülhetetlen volt, a rend csak több óra múlva állt helyre. A jelentés készítője szerint egyértelmű, hogy a rendbontás az igazgatósági épület előtti, nem engedélyezett ünnepséggel volt összhangban. Meglátása szerint a megtett intézkedések helyesek voltak, „mert ha az igazgatósági épület előtt a tervezett ünneplés létrejön, lehetlenné vált volna mindennemű intézkedés, és az utcákat teljesen ellepte volna a különböző jelszavakat kiabáló fáklyás tömeg”. Ez a kijelentés már csak azért sem állja meg a helyét, mivel a tömeg így is ellepte az utcákat, sőt eredendően a rendörök szándéka volt, hogy a szurkolókat a stadion területéről az utcákra szorítsák.

A jelentés minden egyéb

az állambiztonság tevékenységének, munkájuk fontosságának az igazolását szolgálja. Ennek legfőbb eszköze a szervezett huligán bandák megkonstruálása volt. Ebből a szempontból „1964” sok hasonlóságot mutat „1956”-tal. A forradalom után a volt ávosok az „ellenforradalom” alatti kiállításukra hivatkozva igyekeztek igazolást találni további tevékenységük számára. Értékelésük szerint, amíg az állambiztonsági szervek következetesen szemben álltak az ellenforradalommal, addig ez más állami szervezetekről, sőt magáról a pártvezetésről nem mondható el. Az önkritika hiánya, ill. a többi illetékes állami és társadalmi szervet érintő bírálatok, miszerint határozottan kellene fellépniük a rendbontó cselekményekkel szemben, az 1956 végi ávos értékelésekhez teszi hasonlatossá az 1964-es jelentést: mi a helyünkön vagyunk, tesszük a dolgunkat, más szervek (*sportvezetés, FTC-elnökség stb.*) azonban nem elég határozottak, ami aztán a szeptember 13-aihoz hasonló eseményekhez vezet.

Az 1964-es jelentés szövege más szempontból is lényegi hasonlóságot mutat az 1956 utáni megtorlás diskurzusával. Miután a forradalom tömegmozgalom-jellegét a kádári hatalom sem tagadhatta, ezért az eseményekbe becsületes szándékkal bekapcsolódó egyszerű dolgozók megtévesztettségét hangsúlyozta, mintegy felnyitva a szemüket, hogy tevékenységükkel valójában az ellenforradalom céljait mozdították el. A megtorlás elsősorban nem őket, hanem a különböző forradalmi szervek vezetőit és „osztályidegen” tagjait, és mindenekelőtt a fegyveres akciókban részt vevő „huligán” és „deklasszált” elemeket érte, „igazolva”, hogy az „ellenforradalmat” elsősorban és szinte kizárólag rendszerellenes, reakciós elemek csinálták. A konkrét ügyek persze nem feltétlenül támasztották alá az elfogadott koncepciót, a forradalomban vállalt szerepükért elítéltek többsége még a hivatalos statisztikák szerint is „munkás” és „paraszt” volt. Ezért – többek között – megteremtették a „huligán” fogalmát:

már az a tény, hogy b?ncselekményt követett el valaki, a munkások és parasztok köréb?l a lumpenproletárok vagy a huligánok közé sorolta ?t...

A Sós György által jegyzett szöveg egyben a morális pánik megteremtésének kísérlete, amely egy csoportot ill. a hozzá kapcsolódó jelenséget, konkrétan a Fradi-szurkolók viselkedését a társadalom idealizált rendjét, elfogadott értékrendszerét fenyeget? veszélyként kívánta tudatosítani. A rend?rség az új típusú szurkolási szokások kialakulásával, meghonosodásával járó „veszélyek” eltűzésével a jelenséget a szocialista rend megbontásaként értelmezte. A szöveg ennek megfelelően egy huligánokból álló, rendbontásra szövetkezett, szervezett akciót végrehajtó csoportot konstruál – és dekonstruál is egyben, hiszen a rendbontás szervezettségét bevallottan nem tudták bizonyítani. Többször megfogalmazódott a sajtó szerepe is abban, hogy a rend, az „aranykor” 1963-ban véget ért, bár kétségtelen, hogy ez a felel?sség nem éles formában, inkább csak közvetetten vet?dik fel.

Bár a sajtó hallgatott, az események nem maradtak visszhang nélkül. A mérk?zésen ugyanis több tízezer szurkoló volt jelen, akik révén feltehetően gyorsan híre ment a történeteknek. A szóbeszéd terjedését azonban – jellegükb?l adódóan – nehéz nyomon követni. Itt siethet segítségünkre a mendemondák, pletykák meg?rzésében nagy szerepet játszó szövegtípus, az ügynökjelentés. A BRFK Politikai Nyomozó Osztálynak a Fradi körül már évek óta eredményesen dolgozó ügynöke, „Bakos Miklós” a szeptember 13-ai mérk?zéssel kapcsolatban is fontos feladatokat kapott. Ezeknek azonban nem tudott vagy inkább nem akart eleget tenni. A meccs alatt tett, nem az el?zetes utasításoknak megfelelően végrehajtott, feladatát nem is képez? megfigyeléseir?l szóló jelentéseit megbízói nem sokra értékelték.

Érdekesek a mérk?zés utáni megfigyeléseit tartalmazó beszámoló. „Bakos” hazafelé tartva az utcán és a villamoson leginkább olyan véleményeket hallott, melyek szerint „a Stadion területén belül a rend?rség elhamarkodottan, szinte a tömeget provokálva lépett akcióba. Hivatkoztak itt a leadott riasztólövésre, a lovasrohamra.” A Rákóczi úton azonban a közhangulat megváltozott, és egyre inkább a „huligánok” ellen fordult. (Bár, ha jobban belegondolunk, a hangulat igazából nem változott, hiszen végig a rendbontónak tekintett személyekkel – el?ször a rend?rökkel, kés?bb a szurkolókkal – szemben volt ellenséges.) A szemtanúk szinte azonnal tudatába kerültek a történetek politikai jelent?ségének is. Ezt jelzi, hogy olyan kijelentések is elhangzottak, miszerint „fogja ezt a Szabad Európa kommentálni”.

Egy héttel később a Népstadion-beli „provokációval” kapcsolatos hangulatról, szöbeszédéről, hírekről számolt be. „A múlt vasárnapi történetek, akiket hallottam, sajnálatosan igen negatívan értékelik hatósági szempontból. Nem mellékes az a tapasztalatom sem, hogy igen rövid idő alatt felfújtt rémhír formájában országos viszonylatban is elterjedt” – írja „Bakos”. Még a „józan, jól dolgozó emberek” is úgy értékelték, hogy a rendőrök „azért támadtak brutális kíméletlenséggel neki fiatal embereknek, gyerekeknek, mert **Hajrá Fradi-t** kiabáltak”. Általános vélemény szerint így álltak bosszút azért, mert az FTC lett a bajnok. Mások beszámolója szerint a *Szabad Európa Rádió* már hétfő este „kiszínezve” foglalkozott az eseményekkel. Még vidéken is olyan rémhírek terjedtek el, hogy a rendőrök gyerekeket vertek agyon, hogy nagy harc volt a rendőrök és a „nép” között, melynek során több ember is meghalt. A fradisták szerte a városban „szervusz, néger” vagy „üdvözlöm, fekete” köszöntéssel üdvözlik egymást („főleg a jobboldali érzelműek”), párhuzamot vonva a ferencvárosi szurkolók és az amerikai feketék sorsa és polgári jogi törekvései között. A tartótiszt mindehhez csak annyi megjegyzést fűzött: „A különböző rémhíreket más oldalról is ismerjük”.

archiv.net, Zámboi viktor

DR. DRÁBIG JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD
A trianoni gyalátról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló